

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ПРАВА

СОЛНЦЕВА ХРИСТИНА ВОЛОДИМИРІВНА
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного права та адміністративної ді-
яльності Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

УДК 342.951:351.741

DOI 10.37772/2518-1718-2021-3(35)-6

КОМПЕТЕНЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЯК СКЛАДОВА ЙОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ: ДОСВІД КРАЇН ПРИБАЛТИКИ ТА США

У статті досліджуються питання, пов'язані з правовим статусом поліцейського в США, прибалтійських країн та Україні, а саме, висвітлюються питання компетенції правоохоронного органу, окреслюються межі поліцейських повноважень, надається їх порівняльна характеристика, на основі зарубіжного досвіду запропоновані конкретні зміни щодо нормативних актів, які стосуються поліцейської діяльності.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, зарубіжний досвід, компетенція, поліцейські повноваження, поліцейська діяльність.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком діяльності правоохоронних органів будь-якої розвиненої країни є забезпечення правопорядку, захист особи, суспільства і держави від правопорушень, протидія злочинності. Ці функції виділяються з-поміж інших в нормативній базі та є точкою відліку для діяльності правоохоронної системи країни. Проте, справедливо зазначити, що міра реалізації першочергових та похідних поліцейських повноважень у країнах значно відрізняється. Саме від цього більшою мірою залежить рівень її ефективності. Ставши на шлях євроінтеграції, Україна перейняла чимало нового в правову основу діяльності Національної Поліції України, проте, існує необхідність подальшої імплементації правових норм в національне законодавство, їх пристосування до існуючої правової культури, змін у зв'язку із стрімким розвитком і еволюцією суспільних відносин. В цьому аспекті, вбачаємо за доцільне проаналізувати зміст і обсяг повноважень поліцейських в зарубіжних країнах.

Метою роботи є аналіз поліцейських повноважень в США, Україні та Прибалтійських країнах, пошук нових моделей реалізації поліцейської діяльності для подальшої імплементації в українське законодавство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження організації і правового забезпечення поліцейської діяльності в країнах світу, її значення у забезпеченні громадської безпеки, напрями стратегічного розвитку поліції внесли такі науковці як Бугайчук К. Л., Чумак В. В., Машутіна Є. В., Фільштейн М. В.

Виклад основного матеріалу. Поліцейська діяльність в Україні, насамперед, регулюється Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. В ньому визначається засади поліцейської діяльності, поліцейська система, заходи, що застосовуються поліцейськими, поліцейські повноваження тощо. Поліцейські повноваження розкриваються в нормативному акті доволі повно та чітко, існує поділ на основні, зумовлені призначенням поліцейського органу, і додаткові, що можуть визначатися виключно законами. Не зважаючи на це, проблема криється в невизначеності цих повноважень з урахуванням системи поліції. Закон визначає наступні структурні підрозділи поліції: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення [1, ст. 13], але законодавцем не надано визначення зазначеним структурним підрозділам, не

окреслено межі їх повноважень, у подальшому Закон навіть не містить згадок про останні.

Іншою проблемою вбачаємо занадто складну структуру Закону. Чимало повноважень сформовані вкрай невизначено та мають загальний, абстрактний характер. Наприклад такі повноваження як вживання заходів для забезпечення публічної безпеки, здійснення профілактичної діяльності спрямовану на запобігання правопорушенням, здійснення інформаційної взаємодії, сприяння забезпеченню правового режиму воєнного чи надзвичайного стану тощо.

З огляду на зазначені та інші проблеми, які стосуються нормативної складової поліцейської діяльності, доцільно і актуально звернутися до зарубіжної практики функціонування поліцейських органів, зокрема визначити деякі особливості їхньої компетенції.

В контексті зазначеного, під поліцейською компетенцією пропонуємо розуміти сукупність прав та обов'язків офіцера поліції, а також послуг, які ним надаються.

Аналізуючи досвід Латвійської поліції, необхідно констатувати увагу на диференціації поліцейського органу залежно від сфери діяльності та безпосередньої підпорядкованості. В латвійській поліцейській системі функціонують наступні підрозділи поліції: Державна поліція, поліція безпеки, поліція самоврядування та портова поліція [2, ст. 15]. Компетенція державної поліції та поліції безпеки на рівні Закону Латвії про поліцію не розмежовуються, у цьому вбачаємо певний недолік, схожа проблема існує й в українському законодавстві, проте в даному випадку маємо ототожнення лише двох підрозділів.

В контексті поліцейської компетенції, зазначимо, що серед обов'язків зазначених підрозділів можна виділити наступні: надання невідкладної допомоги особам, що постраждали від порушень закону, прийняття заходів щодо охорони безхазяйного майна, контроль за додержання правил безпеки водного руху у внутрішніх водах та додержання правил реєстрації суден для відпочинку, контроль за виконанням рішень суду про тимчасовий захист від насильства чи постанов устанів іноземних держав відповідно до норм міжнародного права, реєстрація та ведення обліку ДТП [2, ст. 10].

З метою успішної реалізації своїх функцій, латвійським законодавством поліцейському надаються такі права як проведення обліку осіб, щодо яких прийнято рішення про ізоляцію, доставляти в медичні центри осіб, що мають ознаки психічної хвороби і створюють своїми діями явну небезпеку для себе й оточуючих, а також осіб, що намагалися вчинити самогубство, забороняти проведення ремонтних чи будівельних робіт на вулицях та дорогах, якщо не вживаються заходи щодо забезпечення

громадської безпеки та безпеки транспортного руху [2, ст. 12].

Що стосується поліцейських послуг, то вони полягають у наданні допомоги в конкретних випадках особам, підприємствам, установам, організаціям, які знаходяться на території держави. (серед таких народні депутати та кандидати, установи охорони здоров'я, місця позбавлення волі, пожежна та рятувальна служба, будівельні інспектори) [2, ст. 11].

Повноваження поліції самоврядування полягають у наступному: профілактика порушень закону, охорона й конвоювання осіб, затриманих чи заарештованих за адміністративні правопорушення, співпраця з державною поліцією та поліцією безпеки [2, ст. 11]. Особливістю функціонування цього підрозділу є диспозитивний характер формування, що означає створення цього підрозділу за бажанням місцевого самоврядування, у випадку відсутності такого бажання функції поліції самоуправління виконуються державною поліцією чи поліцією безпеки.

У зв'язку з достатньо великим значенням портів, що є невід'ємною складовою зовнішньої торгівлі й значно впливають на економіку країни, було прийнято надати управлінню порту право формування підрозділу портової поліції, цей підрозділ покликаний забезпечувати виконання портових правил, у тому числі забезпечення охоронного та пропускового режиму у порту [2, ст. 19-1].

У цілому нормативна складова діяльності Латвійської поліції відрізняється своєю лаконічністю та чітким викладенням поліцейської компетенції. На увагу заслуговує муніципальна поліція, що діє на території відповідної територіальної одиниці та портова поліція, що функціонує на території відповідного порту. Погоджуємося із позицією Ткачука А., який назвав поліцію самоврядування поліцією порядку, що займається місцевими справами [3, с. 23], оскільки основним призначенням цих структурних підрозділів є сприяння реалізації повноважень державної поліції, у певному сенсі її розвантаження.

Переходячи до аналізу поліцейської діяльності в Литві, доцільно зауважити про важливі реформи, зумовлені набуттям Литвою статусу незалежної держави. Чумак В. В., наголошує на таких особливостях етапів реформування литовської поліції як деполітизація, професійне становлення правоохоронної системи, активна боротьба із корупцією, надання правоохоронних послуг населенню, співпраця з європейською спільнотою, поглиблення інтеграційних процесів внутрішньої безпеки [4, с. 72]. Повністю підтримуємо думку Фільштейна М. В. про зміну напрямів правоохоронної діяльності у сферу превенції, про що свідчить формулювання одного із завдань поліції як саме запобігання злочинних діянь замість звичного поняття боротьба зі злочинністю [5, с. 114–

115]; вбачається явне і виразне перепрофілювання поліції із карального на превентивний орган.

Зазначимо, що правовою основою діяльності поліцейського органу виступає Конституція Литовської Республіки та два поліцейських закони. Закон Литовської Республіки про поліцію від 11.12.1990 р. та Закон Литовської Республіки про Поліцейську діяльність від 17.10.2000 року. Більшою мірою застосовуються норми останнього (у тому числі й в разі суперечностей), проте Законом 1990 року було закладено міцні підвалини розвитку й правового забезпечення поліцейської діяльності.

Повноваження, права, обов'язки та відповідальність посадової особи поліцейського органу регламентується главою 3 Закону 2000 року. Сутність поліцейських повноважень відображається у нормативному закріпленні права посадової особи, при здійсненні поліцейських завдань вимагати від осіб, що не підкорюються виконання його законних вимог, а у випадку їх невиконання чи супротиву – право на застосування примусу [6, ст. 16]. Певною мірою в країні реалізовано презумпцію правоти поліцейського, яку побудовано на принципі спочатку підкоряйся – потім оскаржуй, оскільки мірилом законності поліцейських вимог виступає безпосередньо сам поліцейський. Зазначена модель побудови поліцейських повноважень є доволі дискусійною й вимагає враховувати правові, економічні, політичні й соціальні засади розвитку країни.

Доволі цікавою є категорія «законно обґрунтовані вимоги посадових осіб» [6, ст. 16]. Майже аналогічну норму містить вітчизняне законодавство за виключенням вимоги до обґрунтованості законності вимоги. Вважаємо, що доведення до відома особи положень й роз'яснення йому змісту нормативного акта на підставі якого він вступає у правовідносини із поліцейським, стосовно того чи іншого питання, повинно стати основою для здійснення поліцейським своїх повноважень. Переконання особи у тому, що поліцейський діє в межах правового поля – підґрунтя для формування довіри до поліцейського органу, а відповідно й зміцнення його авторитету та ефективності діяльності.

Повноваження поліцейського у Литві згруповано з урахуванням напряму поліцейської діяльності. Загальні права посадової особи поліцейського органу спрямовані на захист особи суспільства й держави від ймовірних чи фактичних порушень правопорядку та іншої небезпеки, що може їм загрожувати, забезпечення ефективності поліцейської діяльності (право на вилучення документів, транспортного засобу, вантажів при наявності обґрунтованої підозри у вчиненні адміністративного правопорушення чи злочинного діяння, право на обмеження доступу на територію чи в установу, якщо є загроза природі,

громадському правопорядку, особистої чи державної безпеки, за наявності службової необхідності поліцейський в праві безкоштовно користуватися засобами зв'язку, що належать фізичним та юридичним особам, їхніми транспортними засобами) [6, ст. 16].

Дві інші категорії прав напряму пов'язані із правами у зв'язку із вчиненням злочинних діянь та інших правопорушень та їх розслідуванням. Тут можна виділити право відвідування жилих приміщень, виклик з метою профілактичних розмов з особами, що поставлені на профілактичний облік або інші особи, стосовно яких є відомості про протиправну поведінку, проведення відеозйомки проведення інвентаризації, ревізії, контрольних замірів та інших перевірок, здійснення перевірки в'їжджаючого та виїжджаючого на територію та з території підприємства, установи, організації транспорту, речей, що знаходяться у ньому та тих, що належать фізичним та юридичним особам, входити у будь-які приміщення у робочий та у супроводі представника адміністрації у неробочий час [6, ст. ст. 19, 20].

Обов'язками поліцейського в Литві є наступні: зберігати конфіденційну інформацію, вживати заходів щодо збереження власності осіб у разі стихійного лиха, катастроф та інших аварійних ситуацій, вживати невідкладних заходів щодо отримання повідомлення про злочин чи інше порушення закону, у визначених законом випадку застосовувати примус, якщо це є єдиним заходом, що може бути застосовано в конкретній ситуації тощо [6, ст. 21].

У схожий спосіб знаходять свій вияв й послуги, що закріплені на рівні підзаконних актів. Поточне литовське законодавство дозволяє виділити послуги в залежності від виду діяльності. Головним чином це послуги пов'язані з адміністративними правопорушеннями (повідомлення про зареєстровані проти особи адміністративні правопорушення та прийняті рішення, надання стенограми у зв'язку із вчиненням адміністративного проступку, оскарження постанови про адміністративні проступки в електронному вигляді), послуги з ліцензування (надання дозволу на імпорту, транзит, ввезення/вивезення зброї, її придбання та носіння), реєстрація подій (надсилання заяви про злочин в електронному режимі чи по телефону, послуги превенції (продовження строку дії посвідчення поліцейського, реєстрація предмета чи його зняття з реєстрації, переведення поліцейського в інший підрозділ) та інші послуги (проходження тесту для зайняття посади офіцера кримінальної розвідки) [7].

Підсумовуючи, справедливо дійти до висновку, про чималий обсяг поліцейських повноважень у Литовській Республіці та спеціальних прав, що в інших країнах, як правило, становлять обсяг діяльності інших органів виконавчої влади. Такий крок Литов-

ського законодавця виправдовує себе побудовою поліцейської системи на основі принципу «обґрунтованої законності» й додержання європейських стандартів.

Не менш привабливим здається правове забезпечення поліцейської діяльності в Республіці Естонія, оскільки в країні вирішено багато проблем, що стосуються поліцейської посади. Доволі слушною є позиція про пріоритетні напрями поліцейського розвитку серед яких наближеність до людей, відкритість поліції, висока дисципліна та відсутність корупції [8, с. 19]. Закон Естонської Республіки «Про поліцію та прикордонну охорону» від 6 травня 2009 року, що прийшов на зміну Закону «Про поліцію» закріпив положення, які доволі чітко розкривають й надають юридичного змісту поліцейським повноваженням.

Зміст поліцейської діяльності в Естонії становлять повноваження з поліцейського нагляду, тобто діяльності поліції щодо запобігання, протидії та усунення заворушень, забезпечення громадського порядку, запобігання правопорушенням, що включає в себе збір, обмін та аналіз інформації та планування й проведення заходів щодо боротьби із загрозами державній політиці та громадським правопорушенням (§ 7¹) [9]. Крім цього поліцейські уповноважені здійснювати ідентифікаційні заходи (відбір ДНК, запис голосового зразка, ідентифікація зображення райдужної оболонки тощо), використовувати обладнання, що передає або записує зображення, з метою спостереження за громадським місцем, усуненні у ньому загрози чи заворушень, тримати осіб, що потрапили в біду, обмежувати перебування особи поблизу певної особи чи в певному місці, наказати їй залишити особу або утриматися від наближення до людини, оглядати без згоди власника рухомі речі, включаючи відкривання дверей та усунення інших перешкод за допомогою технічного обладнання або тварин з підстав, встановлених законом (§ 7²¹– 7²³, 7³¹) [9].

Підсумовуючи, зазначимо, що Естонська поліція займає провідну роль в охороні суспільства і держави від можливих правопорушень з боку будь-якого суб'єкта. Свої високі показники ефективності країна отримує у зв'язку із розширенням меж міжнародної правової допомоги, чималий вплив відіграє поліцейська багатофункціональність. Наявність зазначених повноважень дозволяє поліцейським органам своєчасно й повною мірою реагувати навіть на найменші порушення прав і свобод особи чи публічної безпеки.

Зовсім інша ситуація спостерігається у США. Особливості поліцейських повноважень напряду пов'язані із федеративним територіальним устроєм країни й політикою децентралізації. У зв'язку із цим, в правоохоронній сфері провідне місце займає поліція штатів. Проте, важливим моментом є розподіл

повноважень між поліцією місцевого й центрального рівнів. Такий розподіл, зазвичай, залежить від характеру поліцейської діяльності, її складності з урахуванням того, який з двох рівнів поліцейської системи здатен найефективніше врегулювати ті, чи інші питання віднесенні до поліцейської компетенції.

Як правило, до компетенцій поліції штатів належить підтримка спокою, належне проведення виборів, охорона громадського правопорядку, у свою чергу федеральна поліція реалізує свої повноваження, які стосуються захисту суверенітету, громадського порядку в умах надзвичайного стану, збір і аналіз статистичних даних, пов'язаних із поліцейською діяльністю, розслідування відповідних злочинів, як правило транснаціональних чи злочинів міжнародного характеру, або ті, що посягають на суспільні відносини, які реалізуються у зв'язку із функціонуванням органів державної чи місцевої влади [10, с. 34, 38]. До важливої функції поліції штатів відноситься оцінка її діяльності, оскільки вона здійснюється всередині самого поліцейського підрозділу чи надається на розгляд місцевим органам, а федеральна поліція наділена правом лише обробляти й систематизувати отримані з місцевого рівня відомості [11, с. 14], що виступає важливою складовою політики децентралізації.

Говорячи про основні повноваження поліції штатів, доцільним вбачається їхній аналіз у конкретному штаті. Так, наприклад, місією поліцейського департаменту Вашингтону є добросовісне надання поліцейських послуг, з метою поліпшення якості суспільного життя у всіх сферах, а сама діяльність побудована на ідеях співробітництва, командного середовища, відповідальності й пріоритеті суспільних цінностей [11]. Поліцейські повноваження розмежовано на основі діяльності конкретного підрозділу.

Законодавство штату виділяє наступні підрозділи: адміністративний, карного розшуку, уніфікований відділ патруля, служби підтримки, річного звіту.

Адміністративний підрозділ уповноважений на складання документації бюджету, поповнення продовольчих запасів, вирішення кадрових питань, виплату заробітної плати.

Повноваження уніфікованого підрозділу патрулювання складають обов'язки реагування на виклики 911, розслідування дорожньо-транспортних пригод, виконання законів про безпеку дорожнього руху та надання допомоги громадськості у реалізації їхніх потреб, забезпечення сприятливого середовища для навчання, що забезпечується функціонуванням у школах так званих офіцерів шкільних ресурсів, які попри здійснення заходів, спрямованих на шкільну безпеку, виступають менторами для багатьох школярів і студентів.

Підрозділ карного здійснює ретельне розслідування основних злочинів, обробку місця злочину та збір доказів, проводячи співпрацю із прокуратурою, з метою своєчасного переслідування злочинців. При цьому підрозділі функціонує відділ наркоманії, уповноважений на проведення первинних та подальших розслідувань щодо незаконного вживання й продажу наркотиків, декілька разів на рік проводяться таємні операції, які виявляють торговців наркотиками і дозволяють своєчасно притягнути таку особу до відповідальності.

Підрозділ служби підтримки надає комунікаційні та логістичні послуги. Підрозділ здійснює нагляд за обслуговуванням парку транспортних засобів, що включає у себе їхнє оснащення технічним обладнанням (радары, комп'ютери), відповідальний за відповідь на дзвінки 911, забезпечує ведення телекомунікаційних систем для відстеження викликів [11].

Наступним поліцейським департаментом, що розглядається є поліцейський департамент Лос-Анджелесу. Його функціональними завданнями є наступні: запобігання злочинності, стримування злочинності, що вимагає розслідування поведінки, яка виглядає як злочинно спрямована і полягає у забезпеченні мирного середовища, захист людини, виявлення, арешт, переслідування покарання та реабілітація порушника закону, відшкодування втраченого чи вкраденого майна, виявлення його власників та забезпечення повернення, повноваження пов'язані з транспортним рухом, зокрема поліцейський уповноважений попереджати, роз'яснювати зміст нормативних положень й заарештовувати порушників дорожнього руху, проводити розслідування дорожніх зіткнень, брати участь у навчальних організаціях [12].

Отже, слід наголосити на високому рівні децентралізації та провідній ролі місцевих органів у поліцейській діяльності США. Досвід поліції Сполучених Штатів в котрий раз підтвердив виправданість функціонування поліції на місцях і її безпосереднього підпорядкування місцевій владі.

Висновки. Таким чином, аналіз поліцейських повноважень в Україні й країнах світу дозволяє прийти до наступних висновків і спостережень.

1. Основою правового забезпечення поліцейської діяльності в досліджуваних зарубіжних країнах виступають лаконічні, стислі за змістом нормативні акти, що чітко та повно регламентують поліцейські повноваження, на відміну від українського законодавства, де Закон України «Про національну поліцію» вирізняється доволі складною структурою.

2. Підґрунтям реалізації поліцейських повноважень в досліджуваних зарубіжних країнах є політика децентралізації, основний тягар щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина покладено на муніципальні органи.

3. Вважаємо, за доцільне закріпити легальне визначення кожного структурного підрозділу поліції та їхні основні повноваження, слушною є пропозиція щодо розподілу поліцейських повноважень залежно від їх прав, обов'язків та послуг. Конкретні зміни повинні стосуватися як Закону України «Про Національну Поліцію» так і підзаконних актів, зокрема Постанови КМУ від 04.06.2007 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами ... Національної поліції ...», Постанови КМУ від 28.10.2015 р. «Про затвердження Положення про Національну поліцію».

У зв'язку з викладеним пропонуємо наступне:

Виключити абз. 1 п. 5 Постанови КМУ від 28.10.2015 р. «Про затвердження Положення про Національну поліцію» (оскільки запобігання й оцінка корупційних ризиків не можуть становити поліцейські повноваження, так як постає проблема кругової поруки).

Доповнити абз. 19 п. 4 Постанови КМУ від 28.10.2015 р. «Про затвердження Положення про Національну поліцію» абз. 19¹ у такій редакції «Забезпечує безпеку й доставляє в розумні строки до центрів медичної допомоги осіб, що намагалися вчинити самогубство».

п. 2 Постанови КМУ від 04.06.2007 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами ... Національної поліції ...» доповнити після слова перевезення словами: «у тому числі пов'язаного з ввезенням й вивезенням з території України».

Доповнити Постанову КМУ від 04.06.2007 р. «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються підрозділами ... Національної поліції ...» п. 11 у такій редакції: «надання інформації щодо зареєстрованих адміністративних правопорушень та прийнятих по ним рішень».

п. 5 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про Національну поліцію» після слів з обмеженням доступом доповнити словами «конфіденційну інформацію про особу, а також інформацію що є державною, професійною чи банківською таємницею».

абз. 1 п. 27 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» викласти у такій редакції «... примусового виконання судових рішень, рішень міжнародних судових органів та установ ...».

п. 11 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» доповнити після слів вулично-дорожній мережі словами: «роз'яснює водіям зміст нормативних актів, пов'язані із забезпеченням безпеки дорожнього руху і відповідальністю за її порушення».

Доповнити ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» п. 31 й викласти у наступній редакції: «Вживає заходів для розшуку й повернення майна особи, втраченого у наслідок адміністративного чи кримінального правопорушення».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
2. О полиции: Закон Латвийской Республики от 04.06.1991 р. URL: <http://www.alex-lawyer.lv/zakonlatviipoliciiirus.pdf>.
3. Ткачук А. Латвія: довга дорога реформи. Робочі записки. Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2015. 56 с.
4. Чумак В. В. Реформування національної поліцейської системи Литви: стратегічні напрями та результати. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 70–74.
5. Фільштейн М. В. Поліцейські органи Прибалтійських держав-членів Європейського Союзу (Латвія, Литва, Естонія): організація та правове забезпечення діяльності в сфері внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Відкрит. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». Київ, 2016. 20 с.
6. О полицейской деятельности: Закон Литовской Республики от 27.10. 2000 года № VIII-2048. URL: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.281866?jfwid=q86m1vvqk>.
7. Система електронних поліцейських послуг. Литва. URL: <https://www.epolicija.lt/web/guest/services>.
8. Машугина Е. В. Правовые и организационные основы деятельности полиции Эстонской республики и ее роль в обеспечении общественной безопасности: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.14. Москва, 2015. URL: <https://www.disscat.com/content/pravovye-i-organizatsionnye-osnovy-deyatelnosti-politsii-estonskoi-respubliki-i-ee-rol-vobe/read>.
9. Закон Естонської Республіки «Про поліцію та прикордонну охорону» від 26.11.2009 р. (Politsei ja piirivalve seaduse rakendamise seadus Vastu võetud 26.11.2009). URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13244294>.
10. Федералізм і різновиди поліцейських систем. Женева: Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2011. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Federalism_ua_1.pdf.
11. Бугайчук К. Л. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рекомендації. Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 52 с.
12. Washington Police Department. Mission and values statements URL: <http://www.washingtonnc.gov/police>.

REFERENCES

1. Pro Natsionalnu politsiuu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 40-41, Art. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> [in Ukrainian].
2. O politsii: Zakon Latviyskoy Respubliki ot 04.06.1991 r. URL: <http://www.alex-lawyer.lv/zakonlatviipoliciiirus.pdf> [in Latvian].
3. Tkachuk, A. (2015). Latviia: dovha doroha reformy. Robochi zapysky. Kyiv. IKTS «Lehalnyi status» [in Ukrainian].
4. Chumak, V. V. (2018). Reformuvannia natsionalnoi politseiskoi systemy Lytvy: stratehichni napriamy ta rezultaty. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 70-74 [in Ukrainian].
5. Filshtein, M. V. (2016). Politseiski orhany Prybaltiiskyykh derzhav-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu (Latviia, Lytva, Estoniia): orhanizatsiia ta pravove zabezpechennia diialnosti v sferi vnutrishnikh sprav. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
6. O politseyskoy deyatelnosti: Zakon Litovskoy Respubliki ot 27.10. 2000 goda № VIII-2048. URL: <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.281866?jfwid=q86m1vvqk> [in Latvian].
7. Systema elektronnykh politseiskykh posluh. Lytva. URL: <https://www.epolicija.lt/web/guest/services> [in Latvian].
8. Mashugina E. V. (2015). Pravovyye i orgnaizatsionnyye osnovy deyatelnosti politsii Estonskoy respubliki i eye rol v obespechenii obshchestvennoy bezopasnosti. *Extended abstract of the Candidate's thesis*. Moskva. URL: <https://www.disscat.com/content/pravovye-i-organizatsionnye-osnovy-deyatelnosti-politsii-estonskoi-respubliki-i-ee-rol-vobe/read> [in Russian].
9. Zakon Estonskoi Respubliki «Pro politsiuu ta prykordonnu okhoronu» vid 26.11.2009 r. (Politsei ja piirivalve seaduse rakendamise seadus Vastu võetud 26.11.2009). URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13244294> [in Estonian].
10. Federalizm i riznovydy politseiskykh system. Zheneva: Zhenevskiy tsentr demokratychnoho kontroliu nad zbroinymy sylamy. (2011). URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Federalism_ua_1.pdf [in Ukrainian].
11. Buhaichuk, K. L. (2016). Zakordonnyi dosvid otsinky efektyvnosti politseiskoi diialnosti ta perspektyvy yoho vykorystannia v Ukraini. Kharkiv: Khark. nats. un-t. vnutr. sprav [in Ukrainian].

12. Washington Police Department. Mission and values statements URL: <http://www.washingtonnc.gov/police> [in English].

СОЛНЦЕВА КРИСТИНА

кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права і адміністративної діяльності
Національного юридического університету імені Ярослава Мудрого

КОМПЕТЕНЦИЯ ПОЛИЦЕЙСКОГО КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЕГО АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСА: ОПЫТ СТРАН БАЛТИИ И США

В статье исследуются вопросы, связанные с правовым статусом полицейского в США, прибалтийских странах и Украине, а именно, освещаются вопросы компетенции правоохранительных органов, очерчиваются границы полицейских полномочий, предоставляется их сравнительная характеристика, на основе зарубежного опыта предложены конкретные изменения в нормативных актах, касающихся полицейской деятельности.

Ключевые слова: административно-правовой статус, зарубежный опыт, компетенция, полицейские полномочия, полицейская деятельность.

SOLNTSEVA KHRYSTYNA

PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Administrative Law and Administrative Activities
of Yaroslav Mudryi National Law University

POLICEMAN'S COMPETENCE AS A COMPONENT OF HIS ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS: EXPERIENCE OF THE BALTIC COUNTRIES AND THE USA

Problem setting. The priority of law enforcement agencies of any developed country is to ensure law and order, protect individuals, society and the state from crime, and combat crime. These functions stand out among others in the regulatory framework and are the starting point for the activities of the country's law enforcement system. However, it is fair to say that the extent to which primary and secondary police powers are exercised varies considerably across countries. The level of its efficiency depends on it to a greater extent. Having embarked on the path of European integration, Ukraine has adopted a lot of new things into the legal basis of the National Police of Ukraine, however, there is a need for further implementation of legal norms in national legislation.

Target of research. The purpose of the study is to analyze the police powers in the United States, Ukraine and the Baltic countries, the search for new models of policing for further implementation in Ukrainian legislation.

Analysis of recent researches and publications. Significant contribution to the study of the organization and legal support of policing in the world, its importance in ensuring public safety, areas of strategic development of the police have made such scientists as Bugaychuk K. L., Chumak V. V., Mashutina E. V., Filstein M. V. etc.

Article's main body. Police activities in Ukraine, first of all, is regulated by the Law of Ukraine «On the National Police» (02.07. 2015). It defines the principles of police activity, the police system, the measures applied by police officers, police powers, etc. Police powers are disclosed in the regulations quite fully and clearly, there is a division into basic, due to the appointment of a police body, and additional, which can be determined only by law. Nevertheless, the problem lies in the uncertainty of these powers given the police system.

Given problems related to the normative component of policing, it is appropriate and relevant to refer to the foreign practice of the police, in particular to identify some features of their competence. We suggest that police competence is understood as a set of rights and responsibilities of a police officer, as well as the services provided by him.

Analysing the experience of the Latvian police, it is necessary to note the differentiation of the police body depending on the field of activity and direct subordination. The Latvian police system has the following police units: the State Police, the Security Police, the Self-Government Police and the Port Police. Police activity in Lithuania has certain features of the stages of reforming the Lithuanian police such as depoliticization, professional development of the law enforcement system, active fight against corruption, provision of law enforcement services to the population, cooperation with the European community, deepening integration processes of internal security.

Conclusions and prospects for the development. It is appropriate to establish a legal definition of each structural unit of the police and their main powers, as well as to propose the division of police powers depending on their rights, responsibilities and services. Specific changes should concern both the Law of Ukraine «On the National Police» and bylaws, in particular the Resolution of the Cabinet of Ministers of 04.06.2007 «On approval of the list of paid services provided by units ... of the National Police», the Resolution of the Cabinet of Ministers of 28.10.2015. «On approval of the Regulations on the National Police».

Keywords: administrative and legal status, foreign experience, competence, police powers, police activity.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Солнцева Х. В. Компетенція поліцейського як складова його адміністративно-правового статусу: досвід країн Прибалтики та США. *Право та інновації*. 2021. № 3 (35). С. 41–48.